

АНОТАЦІЯ

Булат Н. М. Доменні імена в системі об'єктів права інтелектуальної власності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, 2021.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню доменних імен у системі об'єктів права інтелектуальної власності з метою розроблення теоретичних положень, що визначають правову природу доменного імені, його місце в системі об'єктів права інтелектуальної власності, окреслення перспектив правової регламентації відносин у сфері доменних імен і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення правової регламентації відносин у відповідній сфері.

Дисертація має складну структуру, що обумовлено метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У **вступі** надана загальна характеристика дисертації: обґрунтовано вибір теми роботи, визначено мету та завдання дослідження відповідно до його предмета й об'єкта, перераховано використані наукові методи, відзначено, що саме досліджувалося кожним методом, обґрунтовано вибір методів дослідження, що забезпечують достовірність отриманих результатів і висновків, окреслено наукову новизну отриманих результатів, зазначено апробацію матеріалів дисертації, анонсовано структуру роботи, зазначено її обсяг, вказано практичне значення отриманих результатів.

Перший розділ «Правова природа доменного імені» об'єднує два підрозділи: «Генеза становлення та розвитку доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності» та «Поняття та структура доменного імені».

У підрозділі 1.1 «Гене́за становлення та розвитку доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності» на основі аналізу практики Європейського суду з прав людини, а також практики судових органів різних держав, Центру арбітражу та медіації Всесвітньої організації інтелектуальної власності та нормативних положень у сфері доменних імен, що діють у світі та окремих країнах, аргументовано, що передумови для визнання доменного імені об'єктом права інтелектуальної власності були закладені в правозастосовній практиці, натомість законодавча регламентація відносин у сфері доменних імен, незважаючи на розвиток самих доменних імен, продовжує суттєво відставати від практичних потреб. *Уперше* здійснено періодизацію розвитку вітчизняного законодавства у сфері доменних імен: запропоновано виділити три періоди в історії правової регламентації відносин щодо доменних імен в Україні, визначено ключові законодавчі зміни кожного періоду.

У підрозділі 1.2 «Поняття та структура доменного імені» визначено поняття доменного імені з інформаційно-технічного погляду, окреслено структуру доменного імені. Проаналізовано основні концепції щодо правової природи доменного імені, які склались у зарубіжній літературі. Аргументовано, що відповідно до вітчизняної теорії та законодавства склалися певні передумови для розгляду доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності. Наведено визначення поняття доменного імені як особливого об'єкта права інтелектуальної власності, проаналізовано його ознаки.

Другий розділ «Місце доменного імені в системі об'єктів права інтелектуальної власності» об'єднує три підрозділи: «Сучасна система об'єктів права інтелектуальної власності», «Доменне ім'я як засіб індивідуалізації інтернет-ресурсів», «Співвідношення доменного імені із суміжними об'єктами».

У підрозділі 2.1 «Сучасна система об'єктів права інтелектуальної власності» вперше запропоновано застосовувати параметричну теорію

систем при вивченні системи об'єктів права інтелектуальної власності, виділяти концепт, структуру та субстрат цієї системи. Уточнено класифікацію об'єктів права інтелектуальної власності шляхом їх об'єднання в три групи: об'єкти авторського права та суміжних прав, об'єкти промислової власності та наукові відкриття.

У підрозділі 2.2 «Доменне ім'я як засіб індивідуалізації інтернет-ресурсів» аргументовано, що доменне ім'я є засобом індивідуалізації інтернет-ресурсів. Уточнено та проаналізовано спільні ознаки доменного імені та засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг, а також особливості доменного імені як засобу індивідуалізації інтернет-ресурсів.

У підрозділі 2.3 «Співвідношення доменного імені із суміжними об'єктами» обґрунтовано необхідність відмежування доменного імені від суміжних об'єктів. *Уперше* визначено умови та проаналізовано сутність кумулятивної правової охорони позначення як доменного імені й об'єкта авторського права. Наведено визначення поняття кіберсквотингу, уточнено та проаналізовано його види. *Уперше* запропоновано виділяти авторський кіберсквотинг, наведено його визначення. *Уперше* визначено три основні підходи, які склалися в українській судовій практиці до питання щодо порушника прав на торговельну марку шляхом реєстрації доменного імені. *Уперше* проаналізовано суперечності між нормами «Регламенту особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA» та «Політики вирішення спорів щодо доменних імен в домені .UA». Обґрунтовано доцільність сприйняття в українському законодавстві концепції добросовісності, яка закладена в “Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy”.

Третій розділ «Перспективи правової регламентації відносин у сфері доменних імен» об'єднує два підрозділи «Перспективи міжнародно-правової регламентації відносин у сфері доменних імен» і «Перспективи розвитку українського законодавства у сфері доменних імен».

У підрозділі 3.1 «Перспективи міжнародно-правової регламентації відносин у сфері доменних імен» обґрунтовано доцільність уніфікованого регулювання відносин у сфері доменних імен у межах усїєї світової спільноти та провідної ролі Всесвітньої організації інтелектуальної власності в цьому питанні.

У підрозділі 3.2 «Перспективи розвитку українського законодавства у сфері доменних імен» аргументовано необхідність правової регламентації відносин у сфері доменних імен шляхом внесення змін до Цивільного кодексу України та прийняття спеціального закону, уточнено коло питань, що потребують регулювання. *Уперше* розроблено положення глави 45¹ «Право інтелектуальної власності на доменне ім'я», якою пропонується доповнити Книгу четверту Цивільного кодексу України та яка містить норми про поняття доменного імені, суб'єктів права інтелектуальної власності на цей об'єкт і майнові права інтелектуальної власності на нього. Сформульовано положення з удосконалення українського законодавства у сфері використання доменних імен і суміжних об'єктів, які базуються на теорії співвідношення доменного імені із суміжними поняттями та нормах “Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy”.

У висновках викладено основні результати дослідження, що можуть бути застосовані для розв'язання наукових і практичних проблем (у подальших дослідженнях, правотворчій та правозастосовній діяльності), надано рекомендації щодо використання отриманих результатів.

У додатках представлено, зокрема, статистичний аналіз практики Центру арбітражу та медіації Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо доменів .UA та .COM.UA за даними станом на 29 травня 2021 року.

Результати дослідження мають вагоме теоретичне та практичне значення та можуть бути використані в науковій, законотворчій і правозастосовній діяльності. Так, отримані результати можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень правових питань у сфері

доменних імен. Деякі з аргументованих висновків, висвітлених у публікаціях за темою дисертації, вже стали підґрунтям для подальших досліджень на рівні магістерської роботи, тез доповідей, наукових статей і дисертаційного дослідження. Робота містить рекомендації з удосконалення законодавства, що регламентує відносини щодо доменних імен, розроблені відповідні положення, які можуть бути використані у законотворчій діяльності. Результати дослідження також можуть бути використані у правозастосовній діяльності при вирішенні спорів щодо доменних імен.

Ключові слова: доменне ім'я, система об'єктів права інтелектуальної власності, правова природа доменного імені, торговельна марка, комерційне найменування, географічне зазначення, об'єкт авторського права, засіб індивідуалізації інтернет-ресурсів, спори щодо доменних імен, кіберсквотинг, недобросовісна реєстрація та використання доменного імені, захист прав на доменне ім'я.

SUMMARY

Bulat N. M. Domain names in the system of intellectual property objects. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the acquisition of a scientific degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 08 “Law” in the speciality 081 “Law”. – Odesa I. I. Mechnikov National University, Odesa, 2021.

The thesis is devoted to comprehensive research of domain names in the system of intellectual property objects with the purpose to create theoretical provisions which determine the legal nature of a domain name and its place in the system of intellectual property objects, to outline the prospects of legal regulation of relations in a sphere of domain names and to create scientific-practical recommendations concerning improvement of legal regulation of relations in the relevant sphere.

The thesis has a complex structure. This is necessitated by the purpose and tasks of the research. The work contains an introduction, three chapters which combine seven subchapters, a list of references and annexes.

In the introduction, the author provides a general characteristic of the thesis. The choice of the thesis theme is justified. The purpose and tasks of the research are determined according to its subject and object. The used methods are listed. The author notes which issues were explored by using each method and justifies the choice of the research methods which ensure credibility of obtained results and conclusions. The scientific novelty of the obtained results is described. The information about the thesis materials approbation is outlined. The work structure is announced, its volume is noted. The practical value of the obtained results is described.

The first chapter “The Legal Nature of a Domain Name” combines two subchapters – “The Genesis of Formation and Development of a Domain Name as an Intellectual Property Object” and “The Term and the Structure of a Domain Name”.

In the subchapter 1.1 “The Genesis of Formation and Development of a Domain Name as an Intellectual Property Object”, on the base of an analysis of the European Court of Human Rights’ practice and practice of courts of different countries and the World Intellectual Property Organization Arbitration and Mediation Center and an analysis of normative provisions which act in different countries in a sphere of domain names, the author argues that preconditions for considering a domain name to be an intellectual property object came from domain names disputes solving practice while legislative regulation of relations in a sphere of domain names, although using domain names becomes more widespread, is continuing to lag from practical needs. *For the first time,* a periodisation of national legislation development in a sphere of domain names is made. The author proposes to address three periods in the history of legal regulation of relations concerning domain names in Ukraine and describes key legislative changes of each period.

In the subchapter 1.2 “The Term and the Structure of a Domain Name”, the author provides a definition of a domain name from an informational-technical point of view and outlines the structure of a domain name. The main concepts concerning the legal nature of a domain name which were formed in foreign literature are analysed. The author argues that according to national theory and legislation, there are some preconditions for considering a domain name to be an intellectual property object. The author also provides a definition of a domain name as a special intellectual property object and analyses its features.

The second chapter “The Place of a Domain Name in the System of Intellectual Property Objects” combines three subchapters – “The Modern System of Intellectual Property Objects”, “A Domain Name as a Means of Internet-Sources Individualisation” and “The Relationships Between a Domain Name and Contiguous Objects”.

In the subchapter 2.1 “The Modern System of Intellectual Property Objects”, for the first time, the parametric theory of systems is proposed to use for examining the system of intellectual property objects. The author proposes to

determine its concept, structure and substrate. The classification of intellectual property objects is clarified by dividing them into three groups: objects of copyright and related rights, industrial property objects and scientific discoveries.

In the subchapter 2.2 “A Domain Name as a Means of Internet-Sources Individualisation”, the author argues that a domain name is a means of Internet-sources individualisation. The author also specifies and analyses common features of a domain name and means of individualisation of civil circulation participants, goods and services and particular qualities of a domain name as a means of Internet-sources individualisation.

In the subchapter 2.3 “The Relationships Between a Domain Name and Contiguous Objects”, the author justifies a necessity of distinguishing a domain name from contiguous objects. *For the first time*, conditions of a cumulative legal protection of a sign as a domain name and a copyright object are determined and the concept of such a protection is analysed. The definition of a cybersquatting is provided, its kinds are specified and analysed. *For the first time*, the author proposes to determine a copyright cybersquatting, its definition is provided. *For the first time*, the author determines three main approaches which were formed in the Ukrainian courts practice concerning an issue of a violator of rights to a trademark by a registration of a domain name. *For the first time*, inconsistencies between provisions of the “Policy on Particulars of registration of second-level private domain names in the .UA domain” and the “.UA Domain Name Dispute Resolution Policy” are analysed. The author justifies the feasibility of implementation of the concept of fair use of a domain name and use of it in bad faith which underlies in the “Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy” in the national legislation.

The third chapter “The Prospects of Legal Regulation of Relations in a Sphere of Domain Names” combines two subchapters – “The Prospects of International Legal Regulation of Relations in a Sphere of Domain Names” and “The Prospects of Development of the Ukrainian Legislation in a Sphere of Domain Names”.

In the subchapter 3.1 “The Prospects of International Legal Regulation of Relations in a Sphere of Domain Names”, the author justifies the feasibility of the uniform regulation of relations in a sphere of domain names in the whole global society and the main role of the World Intellectual Property Organization in this issue.

In the subchapter 3.2 “The Prospects of Development of the Ukrainian Legislation in a Sphere of Domain Names”, the author argues a necessity of legal regulation of relations in a sphere of domain names by making additions to the Civil Code of Ukraine and making a special law and specifies a class of issues which need the regulation. *For the first time,* the author creates norms of the Section 45¹ “The Intellectual Property Right to a Domain Name” which is proposed to be added to the Book Four of the Civil Code of Ukraine and which contains norms concerning the definition of a domain name, subjects of intellectual property rights to this object and intellectual property rights to it. The author also creates provisions on improvement of the Ukrainian legislation in a sphere of using domain names and contiguous objects. These provisions are based on the theory of relationships between a domain name and the contiguous objects and norms of the “Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy”.

In the conclusions, the author highlights the main results of the research which may be used for solving scientific and practical problems (in further research, legislative and solving disputes activities) and provides recommendations on using the obtained results.

In the annexes, the author presents, inter alia, a statistical analysis of the World Intellectual Property Organization Arbitration and Mediation Center’s practice concerning the domains .UA and .COM.UA according to data on the 29th of May 2021.

The research results have significant theoretical and practical value and may be used in scientific, legislative and solving disputes activities. For example, the obtained results may be a basis for further scientific research of legal issues in a sphere of domain names. Some of conclusions presented in publications on the

thesis theme have already become a ground for further research on levels of a thesis for acquisition of a master's degree, abstracts of scientific reports, scientific articles and a thesis for acquisition a degree of Doctor of Philosophy. The work contains recommendations on improvement of the legislation which regulates relations in a sphere of domain names. The relevant provisions were created. These provisions may be used in legislative activity. The thesis results may also be used while solving domain names disputes.

Keywords: domain name, system of intellectual property objects, legal nature of a domain name, trademark, commercial name, geographical indication, copyright object, means of Internet-sources individualisation, domain names disputes, cybersquatting, registration and use of a domain name in bad faith, protection of rights to a domain name.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України:

1. Булат Н. М. Поняття брендового кіберсквотингу та шляхи боротьби з ним. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Правознавство»*. 2018. Т. 23. Вип. 1 (32). С. 98-110. DOI: 10.18524/2304-1587.2018.1(32).133826.
2. Булат Н. М. Ключові положення Єдиних правил розгляду спорів про доменні імена та практика їх застосування. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 18. С. 73-82.
3. Булат Н. М. Доменне ім'я як засіб індивідуалізації інтернет-ресурсів. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 154-160. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1.25>.
4. Булат Н. М. Основні напрями вдосконалення чинного законодавства щодо охорони доменних імен. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Том 31 (70). № 2. Ч. 1. С. 74-78. DOI: <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2020.2-1/14>.
5. Булат Н. М. Використання доменних імен і суміжних об'єктів: перспективи законодавчого вдосконалення. *Правові новели*. 2020. № 11. С. 45-50. DOI: <https://doi.org/10.32847/ln.2020.11.06>.

Статті, опубліковані в періодичних наукових виданнях держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу:

6. Булат Н. Співвідношення доменних імен і літературних творів. *Economic and law paradigm of modern society*. 2019. Issue 3. P. 33-40.
7. Булат Н. М. Акти, прийняті адміністраторами українських національних доменів верхнього рівня: правова природа та значення. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2021. № 1. P. 11-17.

Стаття, опублікована в закордонному виданні, проіндексованому в базі даних Scopus (видання віднесено до третього квартилю (Q 3) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank):

8. Bulat N. A domain name and a trademark: a comparison and a relationship according to Ukrainian legislation. *The Lawyer Quarterly*. 2020. Vol 10, No 3. P. 324-336.

Стаття, опублікована в закордонному виданні, проіндексованому в базах даних Scopus та Web of Science Core Collection (видання віднесено до другого квартилю (Q 2) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank):

9. Bulat N. The legal nature of a domain name: the Ukrainian dimension. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2021. Volume 16, Issue 2. P. 179-183. DOI: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpaa188>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

10. Булат Н. М. Проблемні питання визначення місця доменного імені в системі об'єктів права інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного (до 90-річчя від дня його народження) (м. Одеса, 15 грудня 2017 р.) / упоряд. і відп. ред. : І. С. Канзафарова, В. М. Зубар. Одеса : Астропринт, 2017. 172 с. С. 114-120.

11. Булат Н. М. Поняття доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності. *Тенденції і перспективи розвитку інститутів права та держави* : збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 19 квітня 2018 року. Матеріали I Всеукраїнських наукових читань пам'яті академіка С. Дністрянського, м. Тернопіль, 13-14 квітня 2018 року. Тези наукових доповідей. Київ-Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка», 2018. 297 с. С. 69-71.
12. Булат Н. М. Брендний кіберсквотинг та заходи боротьби з ним. *Восьмі юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) / упоряд. і відповід. ред. І. С. Канзафарова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; економ.-прав. ф-т. Одеса : Астропринт, 2018. 324 с. С. 211-216.
13. Булат Н. М. Добросовісна та недобросовісна реєстрація доменних імен відповідно до Єдиних правил розгляду спорів про доменні імена. *Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю економіко-правового ф-ту ОНУ імені І. І. Мечникова (м. Одеса, 14-15 верес. 2018 р.) / ОНУ імені І. І. Мечникова ; відп. ред. І. А. Ломачинська, А. В. Смітюх. Одеса : Фенікс, 2018. 726 с. С. 556-560.
14. Булат Н. М. Розвиток законодавчого регулювання доменних імен в Україні. *Роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки та права* : матеріали міжнародної науковопрактичної конференції (Київ 17 листопада 2018 р.). Київ : Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія» : Видавництво IBR LPNT, 2018. 262 с. С. 28-31.

15. Булат Н. М. Кумулятивна правова охорона позначень як доменних імен і літературних творів. *Матеріали Науково-практичної конференції молодих вчених «Перші економіко-правові студії»* (7 березня 2019 р., м. Одеса) відп. ред. А. В. Смітюх; ред. кол.: А. В. Левенець, О. О. Нігреєва, О. М. Савастєєва [та ін.]. Одеса : Фенікс, 2019. 81 с. С. 3-5.
16. Булат Н. Н. Международно-правовая регламентация отношений в сфере доменных имён: современное состояние и перспективы. *Правовая защита интеллектуальной собственности: проблемы теории и практики* : материалы междунар. науч.-практ. конф. 17-18 мая 2019 г. / редкол.: В. А. Богоненко (отв. ред.), Н. А. Бесецкая, И. В. Вегера. Новополюцк : Полоц. гос. ун-т, 2019. 160 с. С. 34-38.
17. Булат Н. М. Поняття та ознаки доменного імені. *Development of modern technologies and scientific potential of the world* : coll. of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the international scientific-practical conf., London, July 29, 2019. London : NGO «European Scientific Platform», 2019. V. 2. 118 p. P. 33-36.
18. Булат Н. М. Правова регламентація відносин у сфері доменних імен в Україні: сучасний стан і перспективи. *Сучасний рух науки* : тези доп. VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 3-4 жовтня 2019 р. Дніпро, 2019. Т. 1. 752 с. С. 238-243.
19. Булат Н. М. Правова охорона доменних імен: зарубіжний досвід. *Topical issues of the development of modern science* : Abstracts of the 4th International scientific and practical conference. Sofia, Bulgaria : Publishing House “ACCENT”, 2019. 1064 p. P. 875-880.
20. Булат Н. М. Правова природа актів, прийнятих адміністраторами українських національних доменів верхнього рівня. *Матеріали 75-ї звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*, 25-27 листоп. 2020,

Одеса / відп. ред. А. В. Смітюх; ред. кол.: Н. Л. Кусик, А. Л. Святошнюк, Т. В. Степанова та ін. Одеса : Фенікс, 2020. 226 с. С. 102-106.

21. Булат Н. М. Система об'єктів права інтелектуальної власності: методологічний аспект. *Вплив юридичної науки на розвиток міжнародного та національного законодавства*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 19-20 лютого 2021 року). Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2021. 88 с. С. 51-55.
22. Булат Н. М. Особливості реєстрації та використання приватних доменних імен другого рівня у домені .UA. *Десяті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 травня 2021 р.) [Електронне видання] / відповід. ред. В. І. Труба, упор. А. Л. Святошнюк ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; економ.-прав. ф-т. Одеса : Фенікс, 2021. 276 с. С. 69-72.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

23. Булат Н. М. Періодизація українського законодавства у сфері регулювання доменних імен. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). С. 567-570.
24. Булат Н. М. Поняття кіберсквотингу та його види. *Правова держава*. 2018. № 31. С. 72-80. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.31.143453>.
25. Булат Н. М. Правова природа договору про реєстрацію доменного імені. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Вип. 53. Т. 1. С. 81-84.